

Puu paperiksi ja energiaksi?

Lauri Hetemäki

FINBIO Kevätpäivä 2009

Helsinki Congress Paasitorni, 22.4.2009

METLA

Sisältö

1. Taustaa: Miksi keskustelua käydään?
2. Puun jalostusarvo: paperi ja energia
3. Metsäteollisuuden tuotanto ja puunkäyttö 2015 & 2020
4. Vaikutukset puun käytölle paperin tuotannossa ja energiakäytössä
5. Johtopäätökset

Miksi keskustelua puun energiakäytöstä vs. paperin raaka-aineena käydään?

- Metsäteollisuus Euroopassa (CEPI) ja Suomessa (Metsäteollisuus ry) on ollut huolissaan energiapuun:
  1. Mahdollisten tukitoimien vaikutuksista raaka-aineen hintoihin
  2. Kysynnän kasvun vaikutuksista raaka-aineen hintaan
- Tilanteeseen on regoitu mm. tilaamalla selvitys (Pöyry), joka osoittaa, että puun käyttäminen massa- ja paperiteollisuuden raaka-aineena on taloudellisesti järkevämpää kuin sen käyttö energiaksi

Keskustelun seurauksena on vedetty mm. seuraavanlaisia johtopäätöksiä:

Esko Aho kirjoittaa metsäsektorin tulevaisuudesta *Talouselämä* lehdessä (10.10.2008):

”Uusi toimintamalli täytyy rakentaa niin, että pystymme käyttämään hyväksi puun eri jaokkeet niiden arvon mukaisessa järjestyksessä.

Puun energiakäyttö on tärkeää ja arvokasta, mutta se on tässä toimintamallissa jäännöserä.”

Tämän esityksen näkökulmia

- Huoli on aiheellinen ja markkinahäiriöt mahdollisia
- Selvityksen (Pöyry) tuloksien sovellettavuus Suomen oloihin ja niiden tulkinnat kuitenkin osin ongelmallisia
- Vertailu tämän hetken ja pelkästään suorien taloudellisten vaikutusten perusteella ei ole riittävä. Suunnittelun ja politiikatoimien taustaksi tarvitaan pitkän aikavälin arvioita
- Myös sellaisia tekijöitä tulee huomioida, jotka eivät suoraan näy taloudellisina vaikutuksina, mutta joilla voi olla merkittävä vaikutus toimialojen kehitykseen

Arvioita puun kätyön taloudellisista vaikutuksista

- ❑ CEPI-raportti 2007 (Pöyry). Tehtiin EU25-maalle + Norja + Sveitsi
- ❑ Tulokset perustuvat moniin oletuksiin ja ovat energiateollisuuden osalta hypoteettisia
- ❑ Pätevätkö tulokset Suomen osalta?*

*Hetemäki, L. Puu energiaksi vai paperiksi? *BioEnergia* –lehti, No. 6./2008

CEPI-raportin tulos: Puu massan- ja paperin valmistukseen ja lopuksi kierrätyspaperi energiaksi

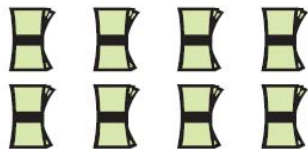
Puuraaka-aine

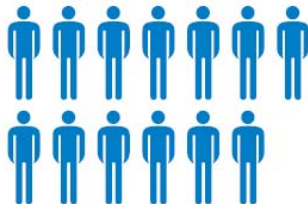
Paperi- ja sellu-
tuotanto + energia

Kokonaisvaikutus

Energiäkäyttö

Lisäarvo
8:1

Työllisyys
13:1

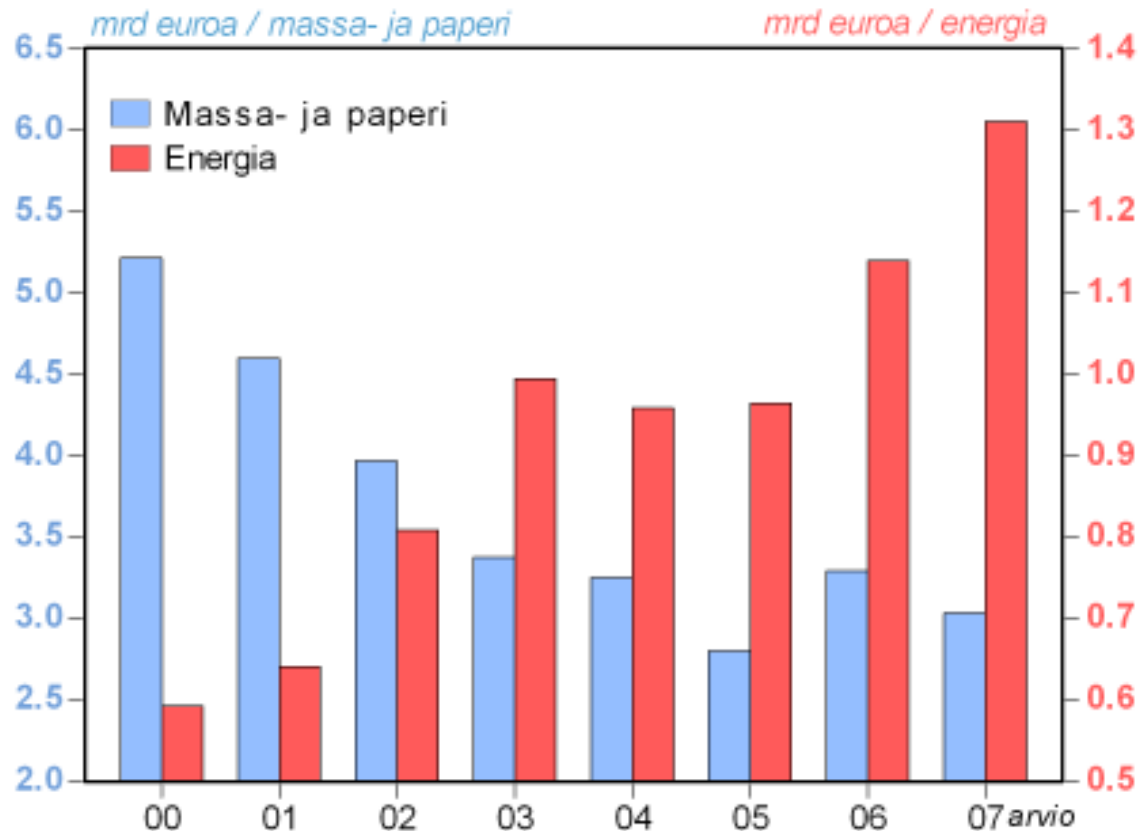
Lähde: Metsäteollisuus ry 7.9.2007

Tilanne Suomessa

- Suomen energiateollisuus keskimäärin tehokkaampaa kuin 27 Euroopan maan (mm. laaja CHP-laitoskanta)
- Tarkastellaan sellaista energiateollisuutta, joka voi korvata muita raaka-aineita (hiili, polttoöljy, kaasu, turve) lisääntyväällä puun käytöllä:
  1. Sähkön ja kaukolämmön yhteistuotanto (TOL 40113)
  2. Teollisuutta palveleva sähkön ja lämmön tuotanto (TOL 40115)
  3. Kaasun ja lämmön tuotanto ja jakelu (TOL 402-3)
- Tarkastelussa 1-3 aggregoitu yhdeksi ryhmäksi
- Huom! 2. mukana myös massa- ja paperiteollisuuden energiatuotanto

Suomen massa- ja paperiteollisuuden ja energiatuotannon jalostusarvo vuosina 2000–2007a

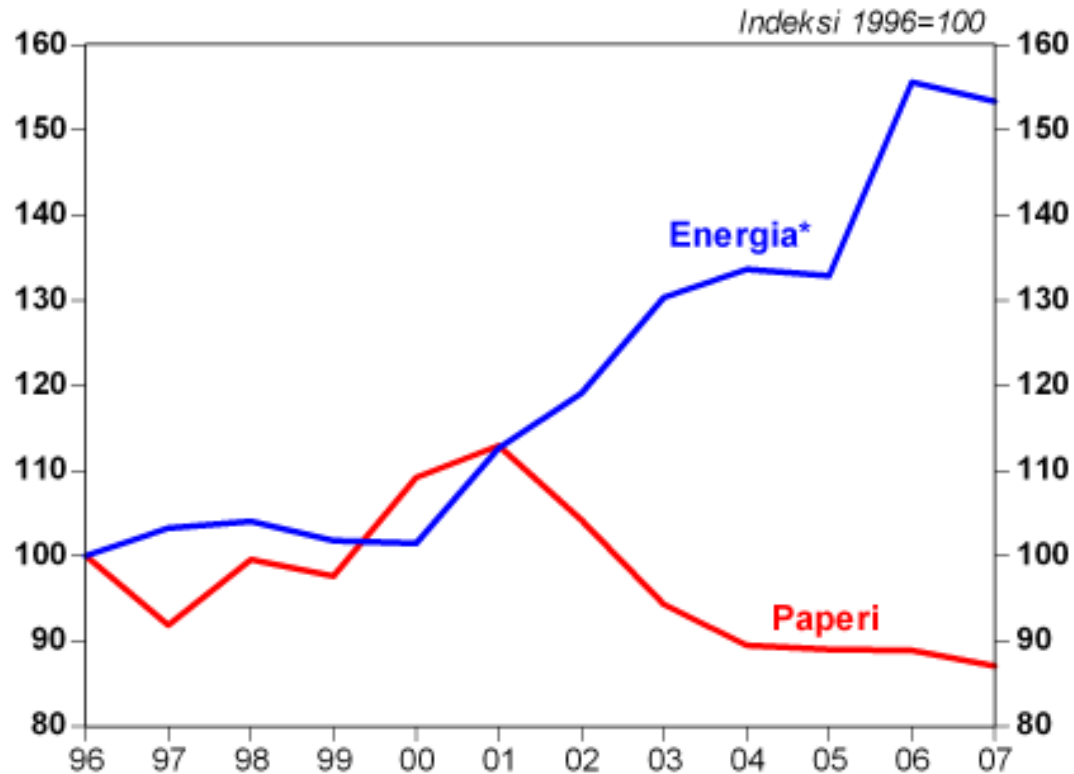
Paperi
skaala

Energia
skaala

- **Massa- ja paperiteol. jalostusarvo on laskenut 42 % vuodesta 2000 vuoteen 2007**
- **Energiateollisuuden jalostusarvo on noussut 122 % vuodesta 2000 vuoteen 2007**

Suomen paperituotteiden viennin yksikköarvo ja energiatuotteiden tukkuhintaindeksi vuosina 1996–2007

Energia on tukkuhintaindeksi sähkölle, kaasulle, lämmölle ja vedelle.

- paperituotteiden yksikköhinta *laskenut* 20 prosenttia
- energiahintaindeksi on *noussut* 53 prosenttia

Puun jalostaminen lämmöksi, valoksi, ja voimaksi on taloudellisesti yhä järkevämpää

- Vuonna 2000 massa- ja paperiteollisuuden jalostusarvo oli vajaat yhdeksän kertaa suurempi kuin energiatuotannon, mutta v. 2007 enää runsaat kaksi kertaa niin suuri
- Mikäli jalostusarvokehitys jatkuisi tulevaisuudessa vuosien 2000–2007 trendin mukaan, v. 2011 energiatuotannon jalostusarvon *potentiaali* olisi suurempi kuin massa- ja pap. teollisuuden
- Puun jalostamisen arvojärjestys voi tulevaisuudessa olla myös sellainen, että puu kannattaa ensisijaisesti jalostaa lämmöksi, valoksi ja voimaksi (energian hinta ja CO₂ hinta nousevat suhteessa selvästi enemmän kuin paperituotteiden)
- Massa- ja paperiteollisuudessa paperi ja energia eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan toisiaan tukevia!

Tulevaisuus: Metsäteollisuuden tuotantonäkymien vaikutukset puun energiakäytölle

Metsäteollisuuden tuotanto- ja puunkäyttöarviot vuosille 2015 & 2020

- Metla (Hetemäki & Hänninen) laati maa- ja metsätalousministeriölle 8.4.2009 arvion Suomen metsäteollisuuden tuotannosta ja puunkäytöstä vuosina 2015 & 2020
- Tarkistetut arviot ja yksityiskohtainen esitys laskenta-menetelmästä, oletuksista julkaistaan Metlan työraporttisarjassa toukokuussa 2009 (Hetemäki & Hänninen)
- Metsäteollisuuden tuotannolla ja puunkäytöllä merkittävä vaikutus energian tuotantoon ja energiapuupotentiaaliin

Metsäteollisuuden tuotanto Suomessa 2007 ja arviot vuosille 2015 & 2020

<i>milj. t. ja milj. m³</i>	2007	2015	2020	Muutos 2007 v. 2020
Paperi- ja kartonki	14,3	10,5	9,4	- 34 %
Massat	12,9	9,0	7,5	- 38 %
Puutuoteteollisuus	14,3	11,8	11,9	- 17 %

Lähde: Hetemäki & Hänninen 2009

- Vuonna 2008 toimialojen tuotannot olivat selvästi vuotta 2007 pienempiä
- Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto pienenee suhteessa enemmän kuin puutuoteteollisuuden (puutuote säilyy 2008 tasolla)

Metsäteollisuuden puunkäyttö 2007 ja arviot vuosille 2015 & 2020

<i>milj. m³</i>	2007	2015	2020	Muutos 2007 v. 2020
Massateol. yhteensä	53,6	38,8	33,1	- 38 %
Massateol. kotim. ainespuu	29,3	25,9	22,2	- 24 %
Puutuoteteol. yhteensä	32,5	26,0	26,2	- 19 %
Puutuoteteol. kotim.	30,1	23,9	24,1	- 20 %

Lähde: Hetemäki & Hänninen 2009

- Puunkäyttö massateollisuudessa vähenee absoluuttisesti ja suhteellisesti enemmän kuin puutuoteteollisuudessa
- Tuontipuun selvästä vähenemisestä huolimatta myös kotimaisen puun käyttö vähenee

Metsäteollisuuden tuotantoarvioiden vaikutukset puun energiakäytölle

- Täsmälliset numeroarviot johtuvat laskentamenetelmästä ja sen oletuksista. Lukuja on kuitenkin tulkittava *suuntaa-antavina!*
- Metsäteollisuuden kotimaisen ainespuun käyttö pienenee vuonna 2020 noin 13 milj. m³ (22 %) verrattuna vuoteen 2007
- Koska puutuoteteollisuuden puunkäyttö pienenee vähemmän kuin massateollisuuden, sahaketta ja purua on v. 2020 runsaat 2 milj. m³ enemmän käytettävissä kuin 2008
- Selluteollisuuden jäteliemien energiatuotanto laskee 42,5 TWh (2007) noin 28 TWh vuonna 2020 (metsäteollisuuden sähkönkulutus pienenee vastaavasti 27,7 TWh → 17,2 TWh / Huom! 2006 → 2008: -3,5 TWh)
- Johtopäätös: kehitys yhtäältä pienentää puun energiakäyttöä (mustalipeä), mutta toisaalta luo edellytyksiä sitä lisätä (kuitupuu ja sahakake)

Yhteiskunnan sekä metsäteollisuuden ja energiäteollisuuden synergiat

Mahdollisuus yhdistää *yhteiskunnan* ja *metsä- ja energiasektorin* intressit

Yhteiskunta:

- Ympäristö- ja energiavoitteiden edesauttaminen tehokasta teknologiaa hyödyntämällä
- Ei konfliktia elintarviketalouden kanssa
- Työpaikkoja, verotuloja, alueellisesti hajautettua tuotantoa
- Uusia toimijoita & pääomaa

Metsä- ja energiasektori:

- Edesauttaa rakenteellisissa vaikeuksissa olevan metsäsektorin uudistamisen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien kehittämisen
- Metsäalasta välittyvän *mielikuvan* parantaminen → Kehitetään jotakin kokonaan uutta, joka on myös energia- ja ilmastokysymysten näkökulmasta tavoiteltavaa
- Metsä- ja energiasektorin liittoutumat (esim. StoraEnso ja Neste)

Johtopäätöksiä

- ❑ Metsäteollisuus käy parhaillaan läpi muutosta, jonka suurimmat muutokset nähdään vasta tulevan vuosikymmenen aikana
- ❑ Kehitys kohti monipuolistuvaa puunjalostusta, jossa energiatuotteet näyttelevät yhä suurempaa osaa
- ❑ Kasvualoja mm. yhdistetty sähkön- ja lämmön tuotanto, biopolttoaineiden valmistus, biovoimalat sahojen yhteydessä
- ❑ Metsäteollisuuden tuotannon pieneneminen vähentää selvästi mustalipeällä tuotettua energiaa. Toisaalta metsäteollisuuden sähkönkulutus pienenee. (kummatkin arviolta noin 35-40 % v. 2007 → 2020)
- ❑ Kuitupuun ja sahalakkeen tarjontapotentiaali kasvaa
- ❑ Mitä tehokkaammin ympäristö- ja energiatavoitteet välittyvät tuotteiden kustannuksiin ja hintoihin, sitä suurempi on muutos

... johtopäätöksiä

- Puun käyttö paperin raaka-aineena pienenee arviolta yli kolmanneksen nykytasosta vuoteen 2020
- Puun käyttö energiaksi kasvaa merkittävästi (?? %) nykytasosta vuoteen 2020
- Kehitys avaa merkittäviä synergiaetuja metsäteollisuuden, energiateollisuuden ja yhteiskunnan välillä

KIITOKSIA!